

Metodika pro učitele SŠ a gymnázií

Představení pracovního listu

Úkolem tohoto pracovního listu je v základní formě přiblížit studentům a studentkám středních škol a gymnázií archiv jako takový a práci s vybranými archivními prameny. Z toho důvodu není zaměřen pouze na práci s textem umístěným na informačních panelech, ale rovněž je zde část rozvíjející badatelské dovednosti studentů.

Aby se studenti po výstavě lépe orientovali, nad každou sadou otázek je napsán název panelu, ze kterého mají informace získat. Díky tomu není nutné, aby postupovali lineárně, ale mohou pracovní list vyplňovat v pořadí, jaké si zvolí.

Při práci s matričními záznamy studenti zjistí, jaké informace mohou z těchto pramenů vyčíst a následně se pokusí vytvořit malý rodokmen spisovatelky a herečky Olgy Scheinpflugové. Při plnění této úlohy se studenti seznámí s klasickou podobou rodokmenu (výchozí osoba uprostřed, levou větev rodokmenu tvoří linie otce a pravou větev tvoří linie matky). Rovněž si vyzkouší práci s primárními prameny, v tomto případě se jedná o zápisy narození O. Scheinpflugové a jejích rodičů, při které musí žáci přečíst dobový zápis v matrice.

Při vyplňování zbytku pracovního listu budou studenti rozvíjet svou čtenářskou gramotnost při zjišťování správných odpovědí z informačních panelů. Většinu informací studenti vyčtou přímo z textu na panelech. Pokud je však u otázky značka QR kódu, znamená to, že si musí načíst prodlouženou verzi textu na svém mobilu.

Poté, co studenti vyplní pracovní list na půdě archivu, musí dojít k jeho zhodnocení ve škole. Žáci mohou buď formou diskuse či písemnou formou zopakovat, co se na výstavě dozvěděli.

Výstava může posloužit jako východisko pro samostatnou práci studentů, jejichž úkolem bude vytvoření vlastního rodokmenu a bádání po historii vlastní rodiny. Studenti mohou rozvíjet své digitální kompetence při práci s digitalizovanými matrikami, ve kterých mohou dohledávat informace o svých předcích.¹

Studenti rovněž mohou ve skupinách či samostatně formou projektů seznámit své spolužáky více do hloubky s událostmi, se kterými se setkali při vyplňování pracovního listu (zavedení všeobecné školní docházky, Hasnerův zákon, vydání malého a velkého retribučního dekretu, Sokol apod.).

Žáci mohou pracovní listy vyplňovat buď samostatně, nebo ve skupinách. Ideální velikost skupiny jsou 2–3 žáci, minimálně jeden však musí disponovat mobilním telefonem či tabletem, aby mohl skupině načíst QR kód potřebný pro vyplnění prac. listu.

¹ K digitálním matrikám se dostanete přes tento odkaz:

<https://ebadatelna.soapraha.cz/pages/IndexPage;jsessionid=894FF4FE06A2776FC77538D8761F3F09?0>.

Doporučený ročník

- 1. a 3. ročník

Předpokládaná časová náročnost práce v archivu

- 90 min.

Potřebné pomůcky

- psací potřeby
- desky, na kterých budou žáci pracovní listy vyplňovat
- mobilní telefon/tablet (alespoň jeden do dvojice)

Didaktické cíle

- student/ka vyjmenuje základní genealogické prameny
- student/ka popíše základní genealogické prameny
- student/ka zná základy tvorby rodokmenu
- student/ka chápe význam archivu pro svůj život

Didaktické cíle dle RVP G pro vzdělávací oblast Člověk a společnost

- rozlišuje různé zdroje historických informací, způsob jejich získávání a úskalí jejich interpretace

Průřezová témata

- Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence

- Kompetence k řešení problémů
- Kompetence komunikativní
- Kompetence digitální

Vyplněná verze pro učitele

KROK ZA KROKEM ZA NAŠIMI (SLAVNÝMI) PŘEDKY

Pracovní list pro žáky středních škol a gymnázií

Milí studenti, drahé studentky,

rádi bychom tě přivítali na výstavě *Krok za krokem za našimi (slavnými) předky*. Pracovní list, který nyní třímáš v rukou tě, provede všemi panely, na nichž najdeš odpovědi na níže položené otázky. U některých otázek máš symbol QR kódu, to znamená, že k zodpovězení dané otázky ti nebudou stačit informace na panelech, ale budeš si muset načíst prodlouženou verzi textu na svém mobilu. Měj, prosím, na paměti, že zodpovězení těchto otázek není bezúčelné! Díky tomu budeš i ty sám moct bádát v historii své rodiny.

Mnoho úspěchů při plnění pracovního listu a vlastím bádání ti přeje archiv.

Jméno a příjmení:

Třída:

Datum:

První krok do světa

1) Ve které instituci jsou dnes uloženy matriční knihy narození z území dnešního Středočeského kraje a v jaké podobě v nich můžeš bádát i ty?

Jsou uloženy ve Státním oblastním archivu v Praze a bádát v nich mohou v digitální podobě.

2) Jaké informace lze dohledat v matričních knihách narozených o novorozencích?

Jméno narozeného, místo narození, datum narození a křtu, údaje o rodičích a kmotrech.

3) V jakých archivech bys pátral po údajích o nemanželském dítěti? Jaká porodnice byla pro tyto děti speciálně zřízena?

V Archivu hlavního města Prahy a v Národním archivu. Porodnice byla zřízena při chrámu sv. Apolináře.

4) Po jak dlouhé době jsou knihy narození předávány z matričních úřadů do archivů?

Předávány tam jsou po 100 letech od posledního zápisu v knize.

KROK ZA KROKEM ZA NAŠIMI (SLAVNÝMI) PŘEDKY

Pracovní list pro žáky středních škol a gymnázií

5) Lidé, kteří navštěvují archiv, často také hledají informace o minulosti své rodiny. Než začneš pátrat po historii vlastní rodiny, vytvoř krátký rodokmen spisovatelky a herečky Olgy Scheinpflugové. Základní informace najdeš na obrázku umístěném na panelu. Pro další informace budeš muset použít QR kód. Ke každému členu rodiny najdi a zapiš tyto informace: jméno, místo narození, povolání. Pod obrázek Olgy Scheinpflugové napiš místo a datum narození.

<i>Kotlář a továrník</i>		<i>Hostinský</i>	
<i>Slaný</i>	<i>Brejle</i>	<i>Slaný</i>	<i>Nepomuk</i>
<i>Karel Scheinpflug</i>	<i>Barbora Liebscherová</i>	<i>Alois Frič</i>	<i>Barbora Sluková</i>
děda Olgy	babička Olgy	děda Olgy	babička Olgy

<i>Tovární úředník</i>
<i>Slaný</i>
<i>Karel Scheinpflug</i>
otec Olgy

<i>Slaný</i>
<i>Božena Fričová</i>
matka Olgy

(Zá)školákem

1) Na panelu vyhledej a stručně popiš dva základní kameny českého školství položené v 18. a 19. století.

Mezi základní kameny českého školství patří Všeobecný školní řád (přijatý roku 1774), díky kterému byla

vytvořena síť veřejných škol nižšího stupně a ustanovena šestiletá povinná školní docházka. Dalším kamenem

českého školství je tzv. Hasnerův školský zákon z roku 1869, který základní školství rozdělil na dva stupně –

obecnou školu a měšťanskou školu.

KROK ZA KROKEM ZA NAŠIMI (SLAVNÝMI) PŘEDKY

Pracovní list pro žáky středních škol a gymnázií

2) Jaké informace o svých předcích se můžeš dočíst v třídních katalogích a matrikách žáků?

Mohu zde najít informace o prospěchu, chování i charakteru dítěte a nepřímo i o jeho rodině.

Práce šlechtí

1) V jakém archivním prameni se můžeš dočíst o větších firmách?

Obchodní rejstřík.

2) V jakém archivním prameni se můžeš dočíst o živnosti jednotlivce?

Živnostenský rejstřík.

V chomoutu i pod čepcem

1) Jaké informace lze dohledat v matričních knihách oddaných?

Můžeme zde dohledat datum sňatku, jména snoubenců, svědků, u mladších matrik i jména rodičů a prarodičů, vyznání, věk a místo původu.

2) K čemu sloužily tzv. ohlášky?

Ohlášky měly zabránit provedení sňatku mezi osobami, kterým v tom bránily právní překážky (existující manželství, blízká příbuznost).

Spolu-pospolu

1) V jakém období začínají lidé trávit svůj volný čas ve spolcích a dalších zájmových organizacích?

Ve druhé polovině 19. století.

2) Vypiš názvy spolků, které ve své době patřily mezi ty nejpobulárnější.

Sportovní (Sokol, Orel, Dělnická tělocvičná jednota) a kulturní (např. divadelní, pěvecké a čtenářské kluby).

3) Na jaké archivní prameny je potřeba se zaměřit při zkoumání soukromého volného času?

Deníky, rodinné kroniky nebo korespondence.

KROK ZA KROKEM ZA NAŠIMI (SLAVNÝMI) PŘEDKY

Pracovní list pro žáky středních škol a gymnázií

(Nevinným) zločincem

1) K čemu sloužil tzv. malý a velký retribuční dekret?

Na základě malého retribučního dekretu byly stíhány menší přečiny proti národní cti z let 1939–1945.

Velký retribuční dekret sloužil k potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů.

2) V jakých archivech a fondech budu bádát, pokud budu chtít zjistit informace o drobných přečinech svých předků mezi lety 1848–1949?

Budu pátrat ve fondech okresních a zemských (krajských) soudů. Rovněž také můžeme pátrat v archivních

fondech obcí a měst. Fondy okresních soudů jsou uloženy ve státních okresních archivech a fondy zemských

soudů jsou uloženy ve státních oblastních archivech.

3) Jak se nazývá jeden z nejstarších pramenů ke zkoumání kriminálních přečinů?

Smolné knihy.

Sám sobě kronikářem

1) Jaké archiválie osobního charakteru můžeme v archivu nalézt?

Osobní deníky, korespondence, fotografie rodiny, rukopisy vydaných i nevydaných publikací.

2) Jak se nazývají specializované instituce, které zpřístupňují vzpomínky pamětníků?

Post Bellum, Paměť národa.

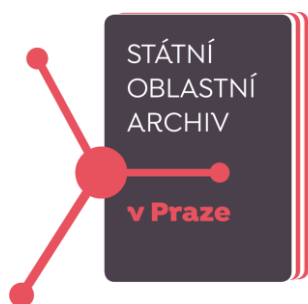
Poslední krok

1) Jaké informace můžeme nalézt v matričních knihách zemřelých?

Datum úmrtí a pohřbu, povolání, jméno manžela či manželky nebo příčinu úmrtí.

2) Do jakého pramene musím nahlédnout, pokud budu chtít zjistit neznámé místo úmrtí?

Musím nahlédnout do hřbitovní knihy.

KROK ZA KROKEM ZA NAŠIMI (SLAVNÝMI) PŘEDKY **Pracovní list pro žáky středních škol a gymnázií**

A jsi u konce! Doufáme, že se ti výstava líbila a že ses zde dozvěděl/a něco nového. Pakliže tě bádání po minulosti v archivech nadchlo, neváhej navštívit naše zdigitalizované matriky a můžeš začít bádat přímo z domova. Pracovní list si vezmi s sebou do školy, abyste s ním mohli i nadále pracovat.

Verze pro studenty

KROK ZA KROKEM ZA NAŠIMI (SLAVNÝMI) PŘEDKY

Pracovní list pro žáky středních škol a gymnázií

Milí studenti, drahé studentky,

rádi bychom tě přivítali na výstavě Krok za krokem za našimi (slavnými) předky. Pracovní list, který nyní třímáš v rukou tě provede všemi panely, na nichž najdeš odpovědi na níže položené otázky. U některých otázek máš symbol QR kódu, to znamená, že k zodpovězení dané otázky ti nebudou stačit informace na panelech, ale budeš si muset načíst prodlouženou verzi textu na svém mobilu. Měj, prosím, na paměti, že zodpovězení těchto otázek není bezúčelné! Díky tomu budeš i ty sám moct bádát v historii své rodiny.

Mnoho úspěchů při plnění pracovního listu a vlastím bádání ti přeje archiv.

Jméno a příjmení:

Třída:

Datum:

První krok do světa

1) Ve které instituci jsou dnes uloženy matriční knihy narození z území dnešního Středočeského kraje a v jaké podobě v nich můžeš bádát i ty?

2) Jaké informace lze dohledat v matričních knihách narozených o novorozencích?

3) V jakých archivech bys pátral po údajích o nemanželském dítěti? Jaká porodnice byla pro tyto děti speciálně zřízena?

4) Po jak dlouhé době jsou knihy narození předávány z matričních úřadů do archivů?

KROK ZA KROKEM ZA NAŠIMI (SLAVNÝMI) PŘEDKY

Pracovní list pro žáky středních škol a gymnázií

5) Lidé, kteří navštěvují archiv, často také hledají informace o minulosti své rodiny. Než začneš pátrat po historii vlastní rodiny, vytvoř krátký rodokmen spisovatelky a herečky Olgy Scheinpflugové. Základní informace najdeš na obrázku umístěném na panelu. Pro další informace budeš muset použít QR kód. Ke každému členu rodiny najdi a zapiš tyto informace: jméno, místo narození, povolání. Pod obrázkem Olgy Scheinpflugové napiš místo a datum narození.

děda Olgy	babička Olgy	děda Olgy	babička Olgy

otec Olgy

matka Olgy

(Zá)školákem

1) Na panelu vyhledej a stručně popiš dva základní kameny českého školství položené v 18. a 19. století.

KROK ZA KROKEM ZA NAŠIMI (SLAVNÝMI) PŘEDKY

Pracovní list pro žáky středních škol a gymnázií

2) Jaké informace o svých předcích se můžeš dočíst v třídních katalogích a matrikách žáků?

3) V jakém archivním prameni se můžeš dočíst o větších firmách?

4) V jakém archivním prameni se můžeš dočíst o živnosti jednotlivce?

V chomoutu i pod čepcem

1) Jaké informace lze dohledat v matričních knihách oddaných?

2) K čemu sloužily tzv. ohlášky?

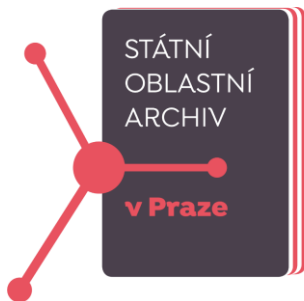

Spolu-pospolu

1) V jakém období začínají lidé trávit svůj volný čas ve spolcích a dalších zájmových organizacích?

2) Vypiš názvy spolků, které ve své době patřily mezi ty nejpobulárnější.

3) Na jaké archivní prameny je potřeba se zaměřit při zkoumání soukromého volného času?

KROK ZA KROKEM ZA NAŠIMI (SLAVNÝMI) PŘEDKY

Pracovní list pro žáky středních škol a gymnázií

(Nevinným) zločincem

1) K čemu sloužil tzv. malý a velký retribuční dekret?

2) V jakých archivech a fondech budu bádát, pokud budu chtít zjistit informace o drobných přečinech mých předků mezi lety 1848–1949?

3) Jak se nazývá jeden z nejstarších pramenů ke zkoumání kriminálních přečinů?

Sám sobě kronikářem

1) Jaké archiválie osobního charakteru můžeme v archivu nalézt?

2) Jak se nazývají specializované instituce, které zpřístupňují vzpomínky pamětníků?

Poslední krok

1) Jaké informace můžeme nalézt v matričních knihách zemřelých?

2) Do jakého pramene musím nahlédnout, pokud budu chtít zjistit neznámé místo úmrtí?

KROK ZA KROKEM ZA NAŠIMI (SLAVNÝMI) PŘEDKY **Pracovní list pro žáky středních škol a gymnázií**

A jsi u konce! Doufáme, že se ti výstava líbila a že ses zde dozvěděl/a něco nového. Pakliže tě bádání po minulosti v archivech nadchlo, neváhej navštívit naše zdigitalizované matriky a můžeš začít bádat přímo z domova. Pracovní list si vezmi s sebou do školy, abyste s ním mohli i nadále pracovat.